

ni točno, da je ta »publikacija prva v Jugoslaviji, ki uporablja plesopis tega sistema«. Poleg že omenjenega objavljenega referata dr. H. Neubauerja je pred tem datumom izšla tudi knjiga Ivana Ivančana »Narodni plesovi Hrvatske 1« v Zagrebu leta 1956 (gl. SE XII, 1959, str. 251) s kinetogrami. Te netočnosti ne bi bile omenjene, ako taki pojavi ne bi vnovič po nepotrebnem vzbujali dvoma v avtoritativnost dela ustanove, in bi vse to lahko odpadlo ob objavi rezultatov serioznega in požrtvovalnega dela tov. Marije Šuštarjeve.

Radoslav Hrovatin

France Marolt-Marija Šuštar, Slovenski ljudski plesi Koroške. (Slovenski ljudski plesi 2.) Izdal in založil Glasbeno narodopisni inštitut v Ljubljani. Ljubljana 1958. 68 str.

Ta izdaja koroških ljudskih plesov deloma uresničuje Maroltov načrt objavljanja ljudskih plesov, istočasno pa nadaljuje lani začeto novo serijo izdaj Glasbeno narodopisnega inštituta v Ljubljani.

Uvodoma opravičuje izdajateljica objavo teh plesov, češ da je gradivo F. Marolta »kljub vsem morebitnim nedostatom« dovolj dragoceno. O dragocenosti seveda ne more biti dvoma. K pomanjkljivostim pa je pripomniti, da je vsako znanstveno delo le etapa v razvoju, ki stremi k napredku, in naravno je, da bodo nasledniki skušali izboljšati delo prednikov. Te misli se bralcu nehote vsiljujejo ob dejstvu, da v metodi objavljanja Maroltovega gradiva ni povsem jasno, kaj je Maroltov avtentični tekst, kaj je prispevek izdajateljice in kaj je dopolnilo »po prikazu domačinke« v primeru objave »Visokega reja«. To se je zgodilo navzlic pripombam k prejšnjim postumnim objavam Maroltovega opusa (gl. SE IX, 1956, 286—292). Tako ni dovolj razumljivo, v kakšno vrsto objav naj bi sodila obravnavana publikacija. Kajti sodobna dialektika stremi po avtentičnosti celo v poljudnih publikacijah. Zaradi tega seveda ni mogoče povsem objektivno in dovolj kritično oceniti tega Maroltovega prispevka etnologiji.

Glede na gornje pripombe je bila objava »Visokega reja« že obdelana drugod (gl. SE XII, 1959, str. 165 s). Prav tako je bila že razčlenjena splošna problematika tega plesa (gl. SE X, 1957, 167—198). Tu bi bilo treba še dodati, da ni bila pri tej objavi melodije dovolj vsestransko upoštevana ritimizacija, kajti v ustreznem tekstu so kar tri variacije v metrični strukturi pesnitev v posameznih kiticah (7878, 7887 in 7877), objavljena melodija pa upošteva le metriko prve kitice.

Svatbeni rejč je ples na melodijo, ki je znana že iz Kuhačeve objave (JSNP št. 1135), kar pa v tej objavi ni navedeno niti v opombi. Prav tako ni navedeno, da je o tem plesu Marolt pisal tudi že v Koroškem zborniku (str. 359). Ples je zanimiv primerek svatskega običaja, znanega skoro po vsem slovenskem alpskem svetu. Toda objavljena oblika plesa je stilizacija, ki ne ustreza povsem ljudskemu smislu za improvizacijo.

»Svatbena polka« ustreza ljudski preprostosti. Varianta melodije je tudi že znana iz Kuhačeve zbirke, prav tako je Marolt tudi že objavil ta ples.

Podobno velja tudi za občini rej »Suà z lúbco na jármak hūdíŕa.« Objava je posrečena stilizacija alpskega plesa.

Prva melodija pri »Matjaževem rejcu« je Maroltov zapis, medtem ko je godčevska varianta povzeta po Kuhačevi objavi. Ritmična struktura plesnih gibov pa ustreza »koreografskemu načrtu«, ki ga je Marolt prvotno pripisal »Visokemu reju« (Slovenske narodoslovne študije 1, 15), vendar v obratnem redu glede na razlike v melodijski metriki.

»Korošec« je zanimiv primerek tako imenovanih »potrkanih plesov«. Starinska melodija se je v ritmično zamotani strukturi skušala prilagoditi tekstu, ki ima znano metriko »poskočnic« (—232 131). Prav zaradi sukcesivne

polimetrije v melodiji so neke neskladnosti med opisom plesa in plesopisi. morebiti gre tudi za simultano poliritmijo.

Glede različnih načinov zapisovanja plesnih gibov v opisih, tabulaturah, črtelih, slikah in kinetogramih velja, kar je povedano v pripombah k 1. zvezku te serije (gl. SE XII, 1959, str. 245). Poudariti pa je treba določen napredek, ki je razviden iz točnejše določitve časa, v katerem se godijo posamezni gibi, prikazani na slikah. Želja je, da bi bila temu v prihodnjih zvezkih posvečena še večja pozornost.

Objave teh plesov še bolj utrjujejo dvom v ustreznost označbe v »poglasnilih nekaterih znakov«, po katerih obsegajo polovični koraki (polkoraki) okrog 40 cm. »Polkorak naprej« na sl. 21 (str. 35) obsega vsaj 80 cm, torej še enkrat več kot dopušča »teorija«. Navesti bi bilo mogoče še več takih primerov iz te publikacije. S tem seveda ni bilo nameravano negativno oceniti izvedbo teh plesov. Saj so dolgi koraki značilni za kolorit koroških plesov. Pač pa to navaja k nadaljnjemu poglobljanju v duhu realistične kinetike, ki se v splošnem izogiba označevanja absolutne dolžine, razen kadar je na tem poseben poudarek, in prikazuje predvsem relativnost vzajemnih odnosov.

Vse te pripombe naj rabijo kot spodbuda k še boljši kvaliteti teh prepotrebni in zaželenih publikacij Glasbeno narodopisnega inštituta.

Radoslav Hrovatin

Vladimir Kirin, Narodne nošnje Jugoslavije. Slovenija—Istra—Hrvatsko Primorje, IV, Naklada Naša Djeca, Zagreb, 16 slik prilog.

V publikaciji Narodne nošnje Jugoslavije je slikar Vladimir Kirin to pot objavil noše iz Slovenije, Istre in Hrvatskega Primorja. Avtor je na 7 slikovnih prilogah predložil nekaj glavnih tipov slovenskih ljudskih noš, ki so razstavljeni v Etnografskem muzeju v Ljubljani. Tako je najprej zastopana noša iz Ljubljane in okolice, standardna noša parov z Gorenjskega na dveh prilogah, noša Ziljanov in Kranjskogorčanov, dalje noša iz okolice Bleda in Solkana pri Gorici ter iz okolice Trsta.

Lepo publikacijo bomo vsekakor pozdravili, čeprav se žal ne moremo ubraniti tudi kritičnih pripomb, ki jih izrekamo glede na to, da naj bi imele tako predložene noše poleg popularne tudi znanstveno vrednost. Za splošno in pregledno predstavlo slovenskih ljudskih noš delo še nekako ustreza, znanstvenik pa bo moral vnesti marsikak popravek. Najprej bo moral začeti pri krojih, ki niso vedno dosledni. Za primer naj navedemo Gorenjko na 2. slikovni prilogi, ki nosi ošpetelj z nazaj zavihanimi rokavi! Tudi njena peča je nepravilno zavezana. Okrasni poudarek peče pa je nedvomno v vogalu, ki pada po hrbtu, kar se na razstavljeni manekeni dovolj očitno vidi, v nobenem primeru pa ne na sredini oziroma na robu trikotnega pregiba. Tudi izbiranje barv nedvomno kaže neki estetski okus določenega ljudstva. Toda ali si bo gledalec izven naših meja znal pravilno predočiti barvitost naših ljudskih noš? Spet bomo morali žal ugotoviti, da ne popolnoma. Gorenjci so nosili škornje iz črnega usnja, na prilogi 3 pa so ti upodobljeni v svetlorjavi barvi. Prav tako ne ustrežata barva in vzorec na obeh telovnikih, ki jih nosita Gorenjca (sl. pril. 2 in 3). In končno naj opozorimo še na pomanjkljivost obdelanih noš, če imamo izdajo za Slovenijo že za zaključeno. Slovenci že tako zaostajamo po bogastvu noš za ostalimi narodi Jugoslavije, zato je res umestno vprašanje, zakaj je avtor belokranjsko nošo, ki nas pravzaprav edina veže v svoji zadnji fazi z našimi sosedi Hrvti, popolnoma prezrl.

Tudi pravilnemu pisanju krajevnih imen bi bilo potrebno posvetiti ustrežno pozornost; pišemo namreč Ziljska, ne pa Zilska dolina.

Marija Jagodic